
ASPECTE CU PRIVIRE LA RELAȚIILE ECONOMICE ALE IMPERIULUI RUS CU PRINCIPATUL MOLDOVA la sfârșitul secolului al XVIII-lea - începutul secolului al XIX-lea

Irina Cereș

Studiul respectiv are drept scop cercetarea relațiilor economice ale Imperiului Rus cu Principatul Moldova în perioada anilor 1791-1812, cele două limite cronologice reprezentând două momente semnificative atât din istoria relațiilor internaționale, pe plan european, cât și, mai ales, din istoria poporului român. După cum se știe, cu anul 1791 se încheie, prin Pacea de la Șiștov (4 august), iar apoi prin Pacea de la Iași (9 ianuarie 1792), războiul ruso-austro-turc, care începuse în 1787, iar anul 1812 marchează sfârșitul unui alt conflict militar, dintre Imperiul Otoman și Rusia, prin pacea de la București (29 mai 1812). Cele două momente sunt importante pentru istoria poporului român atât sub raportul încadrării mai depline a Moldovei și Țării Românești în desfășurarea evenimentelor internaționale de mare anvergură, cât și sub aspectul lărgirii bazelor autonomiilor celor două Principate Românești față de Poarta Otomană. Tot în această perioadă au loc un șir de schimbări în cadrul vieții social-economice și politice a Principatului Moldova. Schimbări majore au loc și în domeniul relațiilor comerciale dintre Imperiul Rus și Principatul Moldova odată cu instituirea cordonului sanitaro-vamal de la Nistru (1793). Limita cronologică superioară cuprinde perioada anexării teritoriului dintre Prut și Nistru (1812), ceea ce a reprezentat trunchierea forțată a Principatului Moldova și promovarea de către Imperiul Rus a unei politici comercial-vamale ce urmărea integrarea economică a teritoriului nou- anexat în structurile de stat imperiale și în sistemul pieții interne ruse.

La sfârșitul sec. al XVIII-lea - începutul sec. al XIX-lea, relațiile comerciale ale Moldovei cu Imperiul Rus, au fost determinate de un șir de trăsături noi, ceea ce reprezintă o nouă etapă în evoluția legăturilor economice dintre acestea.

Pentru început este necesar să menționăm că în desfășurarea relațiilor comerciale ale Moldovei cu Imperiul Rus, historiografia sovietică moldovenească determină convențional două etape: 1774-1791 (de la încheierea Tratatului de la Kuciuk-

Kainargi – până la încheierea Tratatului de pace de la Iași) și 1792-1812 (până la încheierea Tratatului de pace de la București). Hotarul secolului al XVIII-lea - începutul secolului XIX-lea este considerat ca o nouă etapă în extinderea acestor relații (Istoria 1984, 144-150).

Intensificarea legăturilor comerciale dintre Principatul Moldova și Rusia s-a realizat odată cu semnarea Tratatului de la Kuciuk-Kainargi. Libertatea navigației și a comerțului rusesc pe Dunăre și în Marea Neagră a determinat slăbirea monopolului otoman impus timp de trei veacuri asupra Țărilor Române, contribuind la dezvoltarea comerțului extern cu Rusia și Austria. Noul regim al navigației comerciale pe Marea Neagră și pe Dunăre deschidea noi perspective de încadrare a Principatelor Române în comerțul internațional. În urma războaielor victorioase ruso-turce din a doua jumătate a sec. al XVIII-lea și anexarea la Rusia a teritoriilor dintre Bugul de Sud și Nistru, hotarele Imperiului se apropie de teritoriul Moldovei, în care, datorită slăbirii jugului otoman, se intensifică procesele legate de geneza și dezvoltarea relațiilor noi capitaliste și ieșirea din înapoierea economică. Aproximarea graniței dintre Moldova și Rusia (stabilirea ei pe Nistru după pacea de la Iași din 1791) și încheierea unor acorduri de comerț ruso-turc s-au răsfrânt pozitiv asupra relațiilor comerciale dintre Rusia și Moldova.

Relațiile comerciale dintre Principatul Moldova și Imperiul Rus se bazau pe tratatul comercial ruso-turc din anul 1783, prin care mărfurile rusești erau supuse unei taxe vamale de 3% din costul lor. Acest tratat a fost încheiat între Rusia și Turcia și prevedea apărarea și ocrotirea supușilor ruși pe întreg teritoriul Imperiului Otoman, care se bucurau de aceleași privilegii cu negustorii englezi și francezi, în toate regiunile Imperiului Otoman. Negustorii prezentau la vamă facturile, în care era indicat prețul de cumpărare a mărfurilor pentru a calcula taxa vamală. Conform art. 21 al tratatului menționat, negustorii aveau dreptul să achite

taxa în bani sau în natură. Marfa ascunsă era confiscată (Sturza, Colescu 1900, 170-171).

Un rol determinant în evoluția relațiilor comerciale dintre Imperiul Rus și Principatul Moldova i-a revenit cordonului sanitaro-vamal de la Nistru, instituit în anul 1793, după anexarea la Rusia, potrivit Tratatului de la Iași, a teritoriilor din partea stângă a Nistrului (Скальковский 1836, 216), în scopul protejării hotarelor de vest ale Imperiului de pătrunderea ciumei și a mărfurilor de contrabandă. Tot în acest an este instituită carantina de la Dubăsari, iar prin decretul imperial de la 8 august 1795 – cea din Iampol (ПСЗРИ 1830а, 758). Prin decretul Ecaterinei a II-a din 7 decembrie 1792 a fost instituită vama de la Iagorlâk (ПСЗРИ 1830b, 385), iar ulterior prin decretul din 27 ianuarie 1795 la Dubăsari a fost instituită vama principală de frontieră, iar la Ovidiopol – un post vamal (ПСЗРИ 1830c, 642). Prin decretul de la 8 august 1795 au fost instituite la Iampol și Jvanet încă două vămi, iar la Movilău – un post vamal (ПСЗРИ 1830а, 758). La 17 martie 1805, la inițiativa lui A.E. de Richelieu este instituit un post vamal și la Maiaki¹. Cordonul sanitaro-vamal de la Nistru includea două carantine – cea de la Dubăsari și de la Movilău, patru vămi – de la Dubăsari, Movilău, Iagorlâk, Maiaki și două posturi vamale – de la Isakoveț și Parcani, care intrau în componența districtelor vamale Dubăsari și Odesa (Скальковский 1836, 216). În anul 1811, la Nistru sunt instituite districtul vamal Dubăsari, în a cărui subordine erau vămile și posturile vamale de la Isakoveț până la Dubăsari, și districtul vamal Odesa, cu vămile și posturile vamale Odesa, Maiaki, Herson și Nikolaev (Кочергин 1911, 27).

Oficial, doar prin aceste puncte vamale se permitea trecerea, în baza documentelor corespunzătoare (bilete, hrisoave, certificate și pașapoarte comerciale), a persoanelor care veneau sau plecau din Imperiu, importul și exportul mărfurilor. Căile comerciale principale duceau spre Sublima Poartă Otomană și spre unele posesiuni ale Imperiului Habsburgic. La trecerea frontierei, de la fiecare persoană se percepea o taxă vamală, iar mărfurile erau supuse impozitului potrivit tarifului vamal din 1797, ce constituia 3% *ad valorem*. Carantina, atât pentru oameni, animale, cât și mărfuri, se respecta timp de 10-14 zile în condiții nefavorabile. Nerespectarea acestei operație se pedepsea foarte sever, inclusiv cu moartea (Mihail, Mihail 1993, 285-286).

¹ASRO, F. 1, inv. 248, d. 169, f. 80.

Stabilirea acestui cordon sanitaro-vamal are un aspect important în politica comercial-vamală rusă, pe de o parte avea menirea de a apăra hotarele de vest ale Imperiului de pătrunderea moliemei și a mărfurilor de contrabandă, iar pe de altă parte, se urmărea pregătirea instituțiilor vamale și carantinele de frontieră pentru o administrare mai eficientă, dar și pentru un control strict din partea Imperiului Rus al acestor zone de comerț.

Așadar, instituirea cordonului sanitaro-vamal de la Nistru a reprezentat dorința administrației imperiale de a ține sub control strict hotarele de vest ale Imperiului și menținerea tacită a hegemoniei politice și economice în această zonă destul de favorabilă pentru Imperiul Rus.

Atribuții importante în domeniul comerțului extern aveau și consulatele. După încheierea Păcii de la Kuciuk-Kainargi (1774) în Principatele Române a fost posibilă deschiderea consulatelor străine. Înființarea consulatelor – rus în 1782, austriac în 1783, francez în 1796, englez în 1803 (Iorga 1982, 677) a fost urmarea creșterii interesului politic pentru Principatele Dunărene și a dorinței marilor puteri de a stabili relații comerciale cu Țările Române. Activitatea consulatelor străine au avut efecte considerabile asupra dezvoltării comerțului celor două Principate. Astfel, profitând de acest fapt Imperiul Rus își va deschide consulatul său în Principate în anul 1782. Înființarea consulatului a dat un nou impuls dezvoltării comerțului Rusiei cu Principatele Române. Consulii ruși nu urmăreau doar atingerea scopurilor politice în Principate, dar și extinderea legăturilor comerciale ale imperiului în Balcani, pe Dunăre și Marea Neagră. Consulatul rus avea menirea:

- Să protejeze interesele negustorilor ruși și ucraineni în Principate;
- Să asigure o bună înțelegere între ambele țări;
- Să contribuie la îmbunătățirea relațiilor comerciale bilaterale;
- Să asigure o consolidare a relațiilor ruso-moldovenești etc.

Un rol determinant în relațiile comerciale ale Imperiului Rus cu Principatul Moldova i-a revenit și administrației ruse, stabilită pe teritoriul Principatelor Române, care intervenea direct în comerțul intern al Moldovei prin stabilirea cursului valutar în folosul armatei și al negustorilor ruși dictând uneori și prețurile la produse și prin admiterea importului de mărfuri de proveniență rusă, scutindu-le de plata taxelor vamale. Demnitarii

ruși doreau ca prețurile la mărfurile procurate de militari să fie cât mai mici și le micșorau cu fiecare ocazie. Pe piața internă a Principatelor pe lângă negustorii autohtoni își desfășurau activitatea și numeroși negustori străini: marchitanii, vivandierii, fiind negustori de origine rusă, ei acordau ajutor oștirilor ruse pe parcursul tuturor războaielor ruso-turce în aprovizionarea cu cele necesare. Lor li se eliberau certificate comerciale prin care primeau dreptul de a importa din Rusia băuturi spirtoase, alimente și alte mărfuri fără a plăti taxe vamale (Rosetti 1909, 66-67). Numai în luna iulie 1808 A. Prozorovski a acordat permisiune unui marchitan evreu să aducă în Moldova fără achitarea taxelor vamale 500 vedre de vin de desert, 300 sticle de vin franțuzesc, 70 puduri de zahăr, 25 puduri de cafea și 4 puduri de ceai². Conform unei adeverințe, un alt marchitan a obținut aprobarea de a cumpăra în Rusia și a aduce în Moldova pentru militarii ruși o balercă de rom, două balerci de votcă, 90 de săbii, batiste de buzunar, ață, pânză, hamuri, ținte, etc.³ Numai în luna decembrie 1810 au fost importate prin Cetatea Albă 1065 vedre de votcă, iar în luna august 1811 au fost aduse 6 108 vedre de votcă⁴. Divanul Moldovei a încercat să încaseze vamă de la marchitani, însă, în favoarea lor interveneau atât generalii, cât și Kușnikov, care cerea scutirea lor de plata vămii⁵. În asemenea condiții, Principatul Moldova s-a transformat în piață de desfacere a mărfurilor ruse, care, deși se considera că erau aduse pentru militari, erau vândute și populației. Scutirea de taxe vamale provoca pierderi vistieriei țării, iar importul făcea concurență mărfurilor locale, pricinuind pagube negustorilor locali, iar votca adusă de negustori și marchitani era vândută nu numai comandanților militari ce beneficiau de așa zisa „porție de vin”, ci și populației (Agachi 2008, 295). Ca rezultat, în urma interminabililor conflicte și pierderi suferite de vistieria Moldovei l-au determinat pe comandantul armatei ruse să ceară anularea dreptului de a importa votcă fără plata taxelor vamale, din motivul că ele aduceau mari pierderi vistieriei Moldovei, iar cu banii aceștia erau întreținute spitalele militare, asigurate trupele ruse cu produse alimentare și alte cheltuieli necesare. Așadar, acestea au fost motivele care au determinat administrația rusă să supună mărfurile importate de marchitani la taxe vamale, fiind totuși scutite de plata vămii

ruse și au interzis acestora să vândă mărfuri populației locale. Prezența armatei ruse de ocupație în Moldova, instituirea postului de președinți în Divanurile Principatelor și acordarea privilegiilor negustorilor și industriașilor din guberniile ruse și ucrainene ce se ocupau cu comerțul și meșteșugul în Moldova creau condiții favorabile de încadrare în sistemul pieței interne moldovenești a negustorilor ruși.

Analiza măsurilor întreprinse de către administrația imperială ne demonstrează că întreținerea relațiilor comerciale ale Imperiului Rus cu Principatul Moldova era influențată și de cadrul internațional. Atunci când relațiile ruso-austro-turce se ameliorau sau situația internațională era favorabilă, exportul pâinii, cailor și vitelor cornute mari era permis, iar când aceste relații se tensionau, comerțul era limitat sau stopat. Cu atât mai mult cu cât aceste mărfuri erau necesare armatelor rusești care erau dislocate pe teritoriul Principatelor Române, cât și locuitorilor care erau obligați să îndeplinească multiple prestații în folosul armatei de ocupație, în special în perioada ostilităților ruso-turce.

Asupra politicii țarismului au influențat puternic tendințele de modernizare care au cuprins la începutul sec. al XIX-lea toate țările europene. La 8 septembrie 1802, la inițiativa lui Alexandru I (1801-1825), guvernul a procedat la crearea în cadrul reformei ministeriale a Ministerului Comerțului (Сафонов 1988, 205-206), a acceptat promovarea unei politici protecționiste. Politica comercial-vamală a țarismului în Principatul Moldova era dictată de interesele economice și politice ale Imperiului Rus față de teritoriile nou-anexate. Deoarece după terminarea războiului ruso-turc din anii 1806-1812 armatele rusești rămăneau dislocate, pentru o anumită perioadă de timp, în Principatele Române, adoptarea diferitelor decizii privind reglementarea raporturilor comerciale dintre Rusia, Basarabia și statele vecine depindea de administrația militară și de șefii districtelor vamale de la Nistru – Movilău și Dubăsari.

În exportul mărfurilor din Principatul Moldova se ținea cont atât de legislația comercial-vamală în vigoare – tariful vamal din 1797, dar și de Regulamentul comercial din 19 decembrie 1810, confirmat și pentru anii următori⁶, de particularitățile locale ale comerțului, cât și de dispozițiile speciale emise de organele centrale. Exportul din Rusia peste hotare se efectuează în baza Regulamentului

² ANRM, F. 1, inv. 1, d. 7, f. 586.

³ ANRM, F. 1, inv. 1, d. 12, f. 96.

⁴ ANRM, F. 1, inv. 1, d. 3248, f. 1470.

⁵ ANRM, F. 1, inv. 1, d. 7, f. 647.

⁶ AISR, F. 560, inv. 4, d. 101, f. 34 verso.

comercial din 19 decembrie 1810, care permitea exportul peste hotare al tuturor mărfurilor, în afară de cai, monede de aur, argint și aramă, inclusiv aramă în lingouri și deșeuri. Politica comercial-vamală a țarismului în Principatele Române depindea nu numai de diverși factori politici externi, dar și de ordin intern. Țarismul era nevoit să țină cont nu numai de situația politică din Europa, dar și de situația concretă economică din Principate. Negustorii primeau certificate comerciale și recipise în care se fixa cantitatea și calitatea mărfii, data când marfa a fost adusă, calea – terestră sau maritimă, persoana care a declarat marfa și taxa vamală la care marfa a fost supusă. Negustorilor, care transportau mărfurile pe cale de tranzit prin Principatele Române în Rusia, li se restituia taxa vamală percepută la oficiile și punctele vamale de la Prut și Dunăre⁷. Comerțul extern era admis numai dacă acesta contribuia la îmbunătățirea aprovizionării și deservirii armatei de ocupație, fapt confirmat de către Kușnikov, care îl informa pe A. Prozorovski în anul 1808 că a acceptat cererile unor negustori locali de a vinde în Austria miere și ceară, afirmând că: „comerțul cu aceste mărfuri nu a fost niciodată interzis, iar armata rusă nu era prevăzut să le folosească”⁸, dar și pentru sporirea veniturilor vistieriei, care percepe taxe vamale de la mărfurile exportate. Astfel, politica promovată de administrația rusă agrava sărăcirea populației, lipsind-o de o importantă sursă de venituri și ruina economia Principatului Moldova.

O nouă etapă în dezvoltarea relațiilor comerciale moldo-ruse o reprezintă perioada războiului ruso-turc din anii 1806-1812. Războiul ruso-turc din anii 1806-1812 adusesse închiderea granițelor la sud, către Turcia, ai cărei negustori fură goniți și la nord către austrieci (Iorga 1925, 119). Odată cu izbucnirea războiului ruso-turc în anul 1806, Sublima Poartă a închis strâmtoarele Bosfor și Dardanele, sechestrând numeroase încărcături cu grâne, iar Imperiul Rus a interzis prin ucazul imperial din 13 februarie 1810 exportul de cereale prin porturile Mării Negre și Azov, iar la 26 mai fiind interzis și accesul vaselor turcești în porturile ruse (Prousis 2005, 205).

Această conflagrație a influențat asupra desfășurării relațiilor comerciale dintre Rusia și Principatul Moldova. Aceasta se explică prin faptul că odată cu ocuparea Principatelor Române de către armata rusă, guvernul de la Petersburg a interzis comerțul

acestora cu Poarta Otomană, însă prin armistițiul de la Slobozia (12-24 august), relațiile comerciale au fost restabilite. Însă, țarul Alexandru I a refuzat să ratifice armistițiul, iar când comanda armatei ruse a fost preluată de feldmareșalul A. Prozorovski comerțul dintre Principate și Poartă a fost din nou oprit sub pretextul că „armistițiul nu este încă o restabilire reală a păcii și a relațiilor amicale dintre cele două state, ci numai preludiul acestora” (Agachi 2008, 287). La fel și comerțul cu posesiunile austriece ajunsese în dependență directă de evoluția relațiilor ruso-austriece. Când relațiile dintre cele două imperii erau amicale comerțul era doar limitat. Administrația rusă din Principate, urmărind anumite scopuri strategice interzicea exportul pâinii, al vitelor mari cornute și al cailor. Bovinele erau folosite atât pentru alimentarea soldaților, cât și pentru faptul că locuitorii Principatelor să aibă cu ce-și îndeplini prestațiile de transport în folosul trupelor de ocupație. Pâinea fiind necesară pentru alimentarea trupelor⁹. Comerțul dintre Principate și posesiunile austriece era fie limitat, fie interzis, în funcție de necesitățile aprovizionării trupelor ruse din Principate. Până în anul 1809 administrația rusă a interzis exportul din Principate în Austria al pâinii, vitelor mari cornute și cailor folosite pentru a asigura aprovizionarea armatei cu provizii și mijloace de transport. În timpul războiului franco-austriac din anul 1809, Rusia fiind aliatul Franței, comerțul Principatelor Române cu Austria a fost oficial interzis, însă, după terminarea războiului comerțul cu Austria a fost reluat păstrându-se doar restricțiile de până la 1809. Relațiile comerciale dintre Principatul Moldova și Imperiul Rus erau influențate puternic de situația economică și financiară a Rusiei, dar și de politica ei externă.

Principalii parteneri comerciali ai Principatului Moldovei în această perioadă erau Imperiul Rus și Imperiul Austriac. Este evident faptul că războiul ruso-turc a influențat considerabil colaborarea comercială între țările menționate mai sus. Legăturile comerciale cu Imperiul Austriac devin mai puțin stabile deoarece pozițiile sale și le întărește considerabil Imperiul Rus. Dar acest fapt nu contribuie la ruperea definitivă a relațiilor comerciale dintre moldoveni și austrieci, deoarece încă din secolul al XVIII-lea Imperiul Austriac era unul din principalii parteneri comerciali ai Moldovei (Подградская 1991, 96). Comerțul extern era admis numai dacă acesta contribuia la îmbunătăți-

⁷ AISR, F. 1263, inv. 1, f. 681 verso.

⁸ ANRM, F. 1, inv. 1, d. 573, f. 1-2.

⁹ ANRM, F. 1, inv. 1, d. 9, f. 522.

rea aprovizionării și deservirii armatei de ocupație. Ca urmare a restrângerii treptate a monopolului turcesc asupra comerțului celor două Principate Române și a obținerii unui regim avantajos în comerțul cu țările Imperiului Otoman, puterile europene, în special Austria, Rusia, Prusia, Franța caută să dezvolte legăturile comerciale cu cele două țări de la Dunăre, care ofereau materie primă la un preț foarte convenabil și o bună piață de desfacere pentru produsele lor industriale.

În timpul războiului ruso-turc din anii 1806-1812 adoptarea deciziilor privind reglementarea raporturilor comerciale dintre Rusia, Principatele Române și statele vecine depindeau de administrația militară și de șefii districtelor vamale de la Nistru – Movilău și Dubăsari. Astfel, relațiile comerciale dintre Moldova și Rusia se bazau pe clauzele tratatului comercial ruso-turc din 10/21 iunie 1783, conform căruia mărfurile rusești și cele moldovenești la trecerea frontierei vamale de la Nistru erau supuse unei taxe vamale de 3% ad valorem, taxă ce se achita o singură dată (Sturza, Colescu 1900, 170). În interesele valorificării cât mai rapide și mai eficiente a teritoriilor noi anexate, cercurile imperiale acordă în anul 1798 tuturor negustorilor străini dreptul de a se ocupa cu comerțul în sudul Ucrainei. Pentru încurajarea comerțului terestru, la 7 august 1803 a fost aprobat raportul Ministrului de Comerț prin care este permis importul de tranzit fără plata taxei vamale al porumbului din Moldova prin oficiul vamal de la Dubăsari în portul Odesa și în guberniile interne ruse, care ulterior urma să fie transportat peste hotare (ПСЗРІ 1830d, 822). Ulterior, în baza ucazului Senatului din 5 martie 1804 este adoptat regulamentul privind comerțul de tranzit din Moldova și Țara Românească prin portul Odesa, prin care este permis importul mărfurilor străine, cu excepția celor interzise, transportate pe mare sau din alte orașe ruse în portul Odesa, pentru exportul lui ulterior pe cale de tranzit în Moldova, Țara Românească, Austria și Prusia. Mărfurile exportate din aceste țări în portul Odesa urmau să fie transportate peste hotare, portul servind drept cale de tranzit. În baza acestui regulament negustorii din guberniile ruse și de peste hotare, ce dispuneau de dreptul la comerțul extern angro căpătau dreptul de a exporta mărfuri străine pe cale de tranzit în Moldova și Țara Românească. Mărfurile exportate pe cale de tranzit erau transportate în Principatele Române prin oficiile vamale Movilău și Dubăsari, iar în Austria erau transportate prin oficiul vamal Rodzivilov. La rândul lor, guvernatorii generali

care erau răspunzători de comerțul de tranzit erau obligați să desemneze drumurile prin care urma să fie transportată marfa și să-l informeze despre toate acestea pe Ministrul de Comerț (ПСЗРІ 1830e, 191-194). Această măsură a jucat un rol important în extinderea comerțului Moldovei cu guberniile ucrainene și ruse la începutul sec. al XIX-lea. Pentru a menține un control strict asupra mărfurilor transportate, la 25 noiembrie 1804 au fost stabilite drumurile comerciale exacte prin care urma să se realizeze comerțul de tranzit, fiind stabilite și oficiile vamale prin care trebuiau să fie transportate și verificate mărfurile tranzitate. Astfel, mărfurile ce urmau a fi transportate în Moldova și Țara Românească treceau prin vama de la Dubăsari și Balta, vama de la Balta servea ca punct vamal și pentru mărfurile ce urmau să ajungă în Austria și Prusia, iar la Nistru a fost desemnat ca punct de trecere vama de la Movilău (Ерошкин 1981, 225).

În comerțul Moldovei cu guberniile ruse o importanță deosebită a jucat-o administrația rusă, în persoana consulilor ruși din Iași și București, care eliberau pașapoartele și certificatele comerciale și hrisoavele ce ofereau negustorilor dreptul de a se ocupa cu comerțul. Certificatul comercial reprezintă documentul care acordă dreptul de a exporta mărfuri din Principatul Moldova și din Țara Românească în țările din Europa și în guberniile ucrainene și ruse, eliberat la dispoziția președinților Divanelor Moldovei și Țării Românești senatorilor S.S. Kușnikov și V.I. Krasno-Milașevici de către Divanul Moldovei în timpul războiului ruso-turc din anii 1806-1812. Aceste documente conțin informații valoroase despre volumul și structura comerțului, legăturile pieței moldovenești cu piețele europene, căile comerciale, sistemul vamal etc. Ele conțin și informații prețioase despre dezvoltarea diferitelor ramuri economice – agricultura, creșterea animalelor și meșteșugăritul. În certificatele comerciale este indicat locul de reședință al negustorului, cantitatea mărfii exportate, locul de unde marfa a fost procurată și locul ei de destinație (Tomuleț 2011, 221-222).

După ocuparea Principatelor Române de către armata rusă administrația imperială interzice comerțul cu Poarta Otomană. Doar după semnarea armistițiului de la Slobozia din 12-24 august 1807 relațiile comerciale au fost restabilite, dar refuzul lui Alexandru I de a ratifica armistițiul a adus din nou la stoparea de către comandantul armatei ruse, feldmareșalul A. Prozorovski a comerțului (Agachi 1994, 59). Ca rezultat o parte din negustorii din Moldova și Țara Românească au fost nevo-

îți să caute noi piețe de desfacere a mărfurilor sale. Pentru a-i atrage pe piețele ucrainene și ruse țarismul acordă negustorilor din Principatele Române un șir de privilegii. Până la adoptarea manifestului lui Alexandru I din 19 decembrie 1810 mărfurile moldovenești erau permise pentru export în guberniile interne ruse prin toate oficiile și punctele vamale de la Nistru.

Un rol important în desfășurarea și reglementarea relațiilor comerciale între Moldova și Imperiul Rus i-a revenit administrației ruse din Principate, în fruntea căreia au fost numiți la început senatorii S.S. Kușnikov, iar mai târziu V.I. Krasno-Milașevici, care dețineau și funcția de președinți ai Divanelor Moldovei și Țării Românești. Instituit în postul de președinte în Divanele Principatelor în februarie 1808, S.S. Kușnikov urmărirea nu numai să asigure aprovizionarea unei armate de un efectiv de 140124 de militari, 60777 de cai de cavalerie și 11 984 de boi din componența convoiului ambulant, dar și să asigure întreținerea relațiilor economice între Moldova și Imperiul Rus și să supravegheze desfășurarea legăturilor comerciale între Moldova și alte țări. În perioada conflagrației ruso-turce din anii 1806-1812 relațiile comerciale ale Principatului Moldova au fost puse în interesul asigurării necesităților de război, pentru satisfacerea cerințelor armatei ruse și pentru apărarea intereselor politice și economice ale Rusiei. În această perioadă relațiile comerciale ale Moldovei cu Rusia erau reglementate nu atât de tratatele comerciale și tarifele vamale existente, cât de dispozițiile comandamentului armatei ruse de ocupație dislocate în Principate.

La sfârșitul anului 1810, comerțul moldo-rus primește o nouă lovitură din partea Rusiei. Presați de criza comerțului exterior și de situația financiară din cadrul Imperiului Rus și de politica protecționistă promovată de țarism, prin manifestul împăratului Alexandru I guvernării de la Petersburg au introdus, la 19 decembrie 1810, un nou tarif vamal, extrem de protecționist, în scopul micșorării importului și majorării exportului, au fost închise un număr mare de porturi și vămi de la hotarul de apus al imperiului, printre care erau și vămile de la Isacoveț, Criuleni, Movilău și Maiaiki. Astfel, exportul mărfurilor din Moldova în guberniile interne ruse era permis doar prin vama de la Dubăsari. A fost interzis importul unui mare număr de mărfuri, iar pentru numeroase mărfuri au fost majorate taxele vamale (Золотников 1966, 227). Conform noului tarif vamal, importul sării din Moldova în Rusia era permis, dar taxa era păstrată la nivelul tarifului rus din 1797, con-

stituind circa 40 copeici pentru un pud¹⁰ de sare. Importul vinurilor era interzis, cu excepția vinurilor românești și maghiare, taxele vamale fiind însă majorate de la 18 ruble la 40 ruble pentru 18 vedre¹¹ de vin¹².

Noul tarif vamal echivala cu închiderea graniței. Comerțul a devenit neprofitabil. Divanul Moldovei era îngrijorat nu atât de majorarea taxei, cât de închiderea vămile. Această măsură cauza prejudicii serioase visteriei Moldovei lipsind-o de venituri semnificative reducând, astfel posibilitățile Divanului de a asigura armata rusă de ocupație cu sumele bănești necesare. În schimb această măsură a contribuit la întărirea economică a orașului Dubăsari. Prevăzând urmările economice grave la nivelul visteriei, Divanul i-a solicitat lui Krasno-Milașevici restabilirea exportului sării și vinului în Rusia prin vămile recent închise¹³. Însă, închiderea oficiilor și punctelor vamale de la Nistru cauzau prejudicii legăturilor comerciale moldo-ruse. În asemenea condiții, la insistența Divanului, la 27 iunie 1811 V.I. Krasno-Milașevici adresează comandantului armatei ruse M.I. Golemișcev-Kutuzov o scrisoare (Tomuleț 2002, 1) menționând în ea avantajele de care beneficia armata rusă, haznaua și populația guvernului Kiev și Podolia de pe seama comerțului cu Moldova. Astfel, exportul mărfurilor din Moldova sporea veniturile vămile ruse de la Nistru și ale celor moldovenești. Baniile care erau adunați în visterie erau folosiți pentru întreținerea trupelor ruse de ocupație. Scăderea veniturilor visteriei Moldovei îl impun pe V.I. Krasno-Milașevici să ceară lui M.I. Kutuzov să intervină față de oficialitățile din Sankt Petersburg pentru a stabili exportul mărfurilor din Moldova prin toate vămile de la Nistru. În pofida demersurilor întreprinse, aceste restricții nu au fost anulate. Ca rezultat, după anularea contractului dintre arendașii ocnelor de sare și Divan, dar și refuzul concesionarilor de a achita întreaga sumă stipulată în contract, V.I. Krasno-Milașevici se adresează la 23 septembrie 1811 ministrului de finanțe D.A. Guriev ca acesta să confirme demersul Divanului moldovenesc prin care se constata necesitatea încheierii unui nou contract privind concesionarea veniturilor de la extragerea și realizarea sării (Tomuleț 2002,

¹⁰ Pud – unitate de măsură rusească pentru greutate, egală cu 16,38 kg.

¹¹ Vadră – veche unitate de măsură a capacității, folosită pentru lichide, echivalentă cu circa 10-15 litri.

¹² ANRM, F. 1, inv. 1, d. 3820, f. 1.

¹³ ANRM, F. 1, inv. 1, d. 3248, f. 959-960.

2). Senatorul îl informa pe ministrul de finanțe – D.A. Guriev că a amânat soluționarea acestei probleme până la adoptarea deciziilor referitoare la cererea de a permite exportul mărfurilor din Moldova prin vămile de la Movilău, Maiaki și Isakoveț. La 1 ianuarie 1812 cu o cerere similară intervine către ministrul de finanțe și șeful vămilor de control N. Baicov, el insista ca mărfurile din Moldova să fie permise în afară de vămile menționate și prin punctul vamal Ovidiopol (Tomuleț 2002, 3-5). Drept rezultat, la 21 ianuarie 1812 Consiliul de Stat ținând cont de pierderile cauzate vistieriei Moldovei și vămilor rusești de la Nistru de restricțiile din 19 decembrie 1810 ce au influențat direct asupra întreținerii armatelor rusești dislocate în Principatele Române, permite exportul mărfurilor din Moldova cu plata taxei vamale prin oficiile vamale Dubăsari și Movilău și punctele vamale Isakoveț și Maiaki (Tomuleț 2002, 7). Relațiile comerciale dintre Principatul Moldova și Imperiul Rus erau influențate puternic de situația economică și financiară a Rusiei, dar și de politica ei externă. Pentru a bara comerțul cu Poarta și posesiunile austriece a fost organizată paza frontierelor cu unități de cazaci.

În linii generale exportul peste hotare al mărfurilor din Principatul Moldova depindea de administrația imperială, care ținea cont de diverse circumstanțe de ordin intern și extern, obiectiv și subiectiv. Exportul peste hotare a mărfurilor era permis doar în baza certificatelor comerciale prin porturile Galați, Isakoveț, Movilău, Dubăsari, Criuleni – cu acordul comandanților acestor oficii vamale. Negustorii achitau o taxă vamală asemănătoare celei stabilite pentru portul Odesa – adică în baza tarifului vamal din 1797¹⁴. În Principatele Române taxa vamală era încasată în baza „obiceiului moldovenesc” – a așa-numitei „vame”, ce constituia 3% ad valorem¹⁵. Izvoarele atestă că la început cu comerțul se ocupau, în baza „obiceiului moldovenesc”, toate stările sociale, inclusiv străinii „...cu plata taxei, stabilită pentru stările sociale, ...ce nu depășea 15 lei anual”¹⁶. Constatând aceste particularități, autoritățile locale subliniau că această încălcare flagrantă a legislației comerciale ruse nu poate fi tolerată, „...deoarece ea subminează activitatea negustorilor locali și chiar a vistieriei”¹⁷. Negustorii din Principatul Moldova își exportau mărfurile în Odesa, Moscova, Herson, Kiev, Jitomir și

alte orașe ucrainene și ruse. Certificatele comerciale confirmă că din Moldova erau exportate în guberniile interne ruse vinurile moldovenești, vitele cornute, cerealele, lâna, lemnul de construcție, sarea, pielea de animale neprelucrate, cașcavalul, untul și brânza etc. Mărfurile din Principatul Moldova erau exportate la cele mai mari și cunoscute iarmaroace rusești – Makarievskaia (Makariev), Korenaia (Kursk), Svenskaia (Breansk)¹⁸.

În condițiile interzicerii comerțului cu Poarta Otomană și limitarea lui cu posesiunile austriece negustorii moldoveni își puneau mari speranțe în piețele din Ucraina și Rusia. Acest fapt este confirmat în documentele depozitate în fondul 1 – fondul Senatorilor, care conțin numeroase pașapoarte și certificate comerciale, ce confirmă deplasarea negustorilor din Moldova în sudul Ucrainei în scopul realizării vitelor mari cornute și cailor. Negustorii din Principatul Moldova adresau diverse cereri președintelui Divanului Moldovei V.I. Krasno-Milașevici, pentru a li se permite să-și exporte mărfurile în Rusia, din considerentul că comerțul cu piei din Iași în anul 1810 nu le-a adus venit, iar în prăvălii s-au adunat multe mărfuri, pe care sperau să le realizeze avantajos în guberniile ruse.

Principalele articole de export ale Țărilor Române erau: vitele, cerealele (grâu, porumb, orz), fructele, lâna, mierea, ceara, vinul, caii, oile, însă puține dintre acestea erau libere la export, cele mai multe produse continuau să fie la dispoziția guvernului rus. În exportul mărfurilor din Principatul Moldova se ținea cont atât de legislația comercial-vamală în vigoare – tariful vamal din 1797 cât și de Regulamentul comercial din 19 decembrie 1810. În baza Regulamentului comercial din 19 decembrie 1810 se permitea exportul peste hotare a tuturor mărfurilor, în afară de cai, monede de aur, argint și aramă, inclusiv aramă în lingouri și deșeuri. Printre mărfurile interzise pentru export peste hotare se enumeră diferite specii de animale, vin, rachiu, carne etc.¹⁹ Pentru exportul mărfurilor din Moldova și Țara Românească au fost desemnate oficiile vamale Movilău și Dubăsari.

Interesul sporit al Rusiei față de sarea moldovenească se explică prin faptul că în această perioadă guvernul rus a rupt relațiile diplomatice cu Anglia încălcând regulile maritime pe Marea Baltică. În legătură cu aceasta, contele Kociubei îi propune lui Prozorovski ca pe tot parcursul anului 1808 sarea să fie permisă pentru export prin toate ofi-

¹⁴ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 15, f. 4, 108 verso.

¹⁵ ANRM, F. 2, inv. 1, d. 15, f. 40 verso.

¹⁶ AISR, F. 560, inv. 4, d. 402, f. 39.

¹⁷ AISR, F. 560, inv. 4, d. 402, f. 39.

¹⁸ ANRM, F. 1, inv. 1, d. 4259.

¹⁹ AISR, F. 560, inv. 4, d. 101, f. 12.

ciile și punctele vamale de la Nistru, fără plata taxei vamale (Семенова 1959). Exportul sării din Moldova a devenit extrem de convenabil pentru Rusia, deoarece „veniturile Principatelor Române sunt utilizate în folosul nostru, iar veniturile acestei ramuri se știe că sunt destul de importante și pot aduce la creșterea vistieriei. Astfel, noi ne putem atinge un scop dublu: să mărim veniturile noastre și să ne asigurăm guberniile cu produse de primă necesitate. Anume din acest considerent, țarul Alexandru I a ordonat, ca în anul 1808 sarea din Moldova să fie exportată în Rusia temporar fără achitarea taxelor vamale ruse²⁰.”

Importul și exportul mărfurilor în Principatul Moldova era permis în exclusivitate prin carantină și vamă, unde acestea urmau a fi supuse taxei vamale și unui control sanitar riguros. Pentru a preîntâmpina pătrunderea molimei, în cazul în care aceasta bântuia în Imperiul Otoman și Imperiul Austriac, drept măsură urgentă trebuia întărită paza cordonului sanitaro-vamal și instituită o linie de carantină provizorie. Importul diferitelor mărfuri străine din Principatul Moldova în Rusia permise de tariful vamal se efectua pe cale terestră doar prin vama principală de la Dubăsari, care era înzestrată cu un număr necesar de funcționari, cărți vamale și ștampile, iar importul și exportul pe cale maritimă – doar prin vama principală din Odesa²¹. Cele mai importante mărfuri importate din Imperiul Rus în Principatul Moldova erau următoarele: rachiul, aur trefilat și împletit, metale, postavuri, pânza colorată, baloturi de sticlărie (pahare, garafe, vase mari), cafea, zahăr, medicamente pentru farmacii, obiecte din bronz, trăsuri, diferite blănuri, hârtie etc. (Oțetea 1977, 67). Rusia furnizează cea mai mare parte a blănurilor, care fac parte din luxul boierilor și formează un articol de import considerabil, din Rusia se mai importa fier, țesături, ceai, pânză lată și îngustă, cuie, foarfeci, bricege, ață de in etc. (Urechia 1902, 233-249).

În timpul ocupației militare ruse, Divanul atenționa că „vămile din toată țara se vând cu ponturi²², în care erau expuse și condițiile încasării taxei vamale, ponturile au catalog de vamă ce trebuie să plătească supușii Divanului pentru orice fel de marfă. Sistemul de încasare a vămilelor fusese reglementat printr-un catalog cu tarif vamal, în care era stabilită taxa vamală pentru fiecare marfă, iar pen-

tru mărfurile nemenționate în catalog și netarifate se plătea 3% din valoarea mărfii. Regimul tarifar vamal nu se stabilea de Divane, ci „s-au trimis de la Țarigrad încă de când s-au așezat consulaturi în țară și s-au păzit fără schimbare până acum” (Bulat 1930, 149). În teritoriile sud-dunărene, sudiții erau obligați să achite o singură dată taxa și dacă negustorii veniți de peste Dunăre prezentau „cărțile că au plătit o dată vama în țara turcească pă marfa lor, să nu se mai supere dă altă vamă, nici cu nume de trecătoare, nici cu nimic alt” (Bulat 1930, 150).

În timpul războiului ruso-turc din anii 1806-1812 asemenea hrisoave (открытые листы) erau acordate negustorilor și persoanelor de afaceri din guberniile ucrainene și ruse, de administrația rusă din Principate, pentru a se ocupa cu diferite activități comercial-industriale. Spre exemplu, la 28 iunie 1808 un asemenea hrisov a fost eliberat de Comandantul suprem al armatei ruse dislocate în Moldova, Muntenia și Basarabia, feldmareșalul Prozorovski, moșierului Grabovski din gubernia Podolia pentru a putea deschide în Focșani, Bârlad, Chilia și în alte localități diferite magazine în care să fie realizate, la prețuri rezonabile, pentru necesitățile armate, diferite feluri de făină, unt, slănină, rachiul rusesc, diferite crupe și alte produse alimentare. Acesta urma să beneficieze de dreptul de a exporta liber aceste mărfuri prin vămile rusești, în baza decretului imperial din 4 februarie 1807²³. Pornind de la faptul că legislația moldovenească nu prevedea asemenea scutiri pentru mărfurile rusești, în hrisov era stipulat că președintele în Divanele Moldovei și Munteniei, senatorul S.S. Kușnikov, va întreprinde măsuri concrete pentru soluționarea întrebării. Ca rezultat, la 2 august 1808 Grabovski a primit din partea Divanului un alt hrisov, în care era stipulat că „vodca urma să fie scutită de orice taxe, iar celelalte produse alimentare și băuturi să fie supuse unor asemenea încasări, încât furnizorii în cauză să nu simtă povoara lor și să rămână mulțumiți²⁴”. Principalele vămi prin care treceau mărfurile moldovenești erau Movilău, Isakoveț, Maiaki (din vecinătatea Ovidiopolului), Dubăsari și Criuleni. Comerțul de tranzit era permis când nu leza interesele Rusiei și prejudicia aprovizionarea armatei. El era dependent de relațiile comandanților armatei ruse cu pașalele din cetățile de peste Dunăre și cu alte personalități politice (Agachi 2008, 287-288). Comercianții români

²⁰ ANRM, F. 1, inv. 1, d. 1133, f. 3-4.

²¹ ANRM, F. 1, inv. 1, d. 1133, f. 682.

²² Ponturi – articole, paragrafe, puncte din cadrul contractului încheiat între Divan și arendași.

²³ ANRM, F. 1, inv. 1, d. 308, f. 2-2 verso.

²⁴ ANRM, F. 1, inv. 1, d. 308, f. 4.

importau produse meșteșugărești și exportau produse naturale (cereale, vite, pește, lână, miere etc.) prin porturile Brăila și Galați. Deși distruse în urma războaielor purtate pe teritoriul românesc, totuși erau active drumurile comerciale ce treceau din Polonia spre Țara Românească, sud-vestul Transilvaniei și Moldova, care aveau un rol important în comerțul de tranzit. În a doua jumătate a secolului XVIII-lea, în urma scăderii influenței Imperiului Otoman, se intensifică activitatea comercială la Dunăre și în bazinul Mării Negre a Austriei, Franței, Angliei, Rusiei și altor state. Aceasta a contribuit la lărgirea comerțului Țărilor Române cu țările respective.

La hotarul secolului al XVIII-lea - începutul secolului al XIX-lea relațiile comerciale ale Moldovei cu Imperiul Rus au fost influențate de un șir de evenimente noi. În urma războaielor ruso-turce și ruso-austro-turce din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, iar ulterior după anexarea teritoriului dintre Bugul de Sud și Nistru la Imperiul Rus, hotarele Imperiului Rus se vor apropia considerabil de teritoriul Moldovei – eveniment ce a influențat semnificativ relațiile comerciale ale acesteia. Dar, în pofida faptului că armatele ruse ocupaseră teritoriul Principatului Moldova și țara se afla într-o stare de război, precum și în pofida faptului că marile imperii promovau o politică care frâneau într-o oarecare măsură dezvoltarea comerțului, totuși se păstrează tendința de extindere și consolidare a relațiilor comerciale ale Principatului Moldova cu țările limitrofe – cu Imperiul Otoman și Imperiul Austriac. În comerț încep să fie investite tot mai multe capitaluri, comerțul devenind o sursă sigură de venit atât pentru negustorii străini cât și parțial

pentru negustorii din Moldova. Cu toate că Țara Moldovei era cointereseată în dezvoltarea comerțului extern, totuși ea nu promova o politică protecționistă pentru apărarea intereselor negustorilor moldoveni. Iată de ce sunt frecvente cazurile când aceștia se adresau cu rugăminți către autoritățile Moldovei pentru ca să li se acorde și lor aceleași drepturi pe care le aveau negustorii străini. Sânt frecvente cazurile când negustorii din Principatele Române căutau protecția unui consulat străin. De cele mai multe ori negustorii preferau să treacă sub protecția fie a consulatului Imperiului Austriac, fie a Imperiului Rus, deoarece protecția acestor consulatate era mult mai sigură și mai stabilă. Mulți negustori din Țara Moldovei procurau moșii în Bucovina pentru a obține mai ușor protecția Imperiului Austriac. Relațiile comerciale dintre Principatul Moldova și Imperiul Rus erau influențate puternic de situația economică și financiară a Rusiei, dar și de politica ei externă. În perioada conflagrației ruso-turce din anii 1806-1812 relațiile comerciale ale Principatului Moldova au fost puse în interesul asigurării necesităților de război, pentru satisfacerea cerințelor armatei ruse și pentru apărarea intereselor politice și economice ale Rusiei.

Analiza izvoarelor inedite de arhiva și a celor publicate ne permit să conchidem că relațiile comerciale ale Moldovei cu Imperiul Rus la începutul secolului al XIX-lea purtau un caracter permanent și tradițional, iar extinderea acestor legături comerciale a fost determinată de circumstanțele produse în timpul conflagrației din anii 1806-1812, în condițiile când comerțul cu Poarta Otomană era interzis, iar cel cu posesiunile austriece era fie limitat, fie interzis.

Bibliografie

- Agachi 1994:** A. Agachi, Comerțul Moldovei și Țării Românești sub ocupația militară rusă din anii 1806-1812. Destin Românesc. Revistă de istorie și cultură 4, 1994, 59-69.
- Agachi 2008:** A. Agachi, Țara Moldovei și Țara Românească sub ocupația militară rusă (1806-1812) (Chișinău 2008).
- Bulat 1930:** T.G. Bulat, Contribuții la istoricul vămilor din Țările Românești (1807-1812). In: Arhivele Basarabiei, an. II, nr. 2 (Chișinău 1930), 133-153.
- Iorga 1925:** N. Iorga, Istoria comerțului românesc. Epoca mai nouă (1700-1823) (București 1925).
- Iorga 1982:** N. Iorga, Opere economice (București 1982).
- Istoria 1984:** Istoria RSS Moldovenești (Chișinău 1984).
- Mihail, Mihail 1993:** P. Mihail, Z. Mihail, Acte în limba română tipărite în Basarabia, I (1812-1830) (București 1993).
- Oțetea 1977:** A. Oțetea, Pătrunderea comerțului românesc în circuitul internațional (în perioada de trecere de la feudalism la capitalism) (București 1977).
- Prousis 2005:** T.C. Prousis, Risky Business: Russian Trade in the Ottoman Empire in the Early Nineteenth Century. Mediterranean Historical Review 2, vol. 20, 2005, 201-226.

- Rosetti 1909:** R. Rosetti, Arhiva senatorilor din Chișinău și ocupația rusească de la 1806-1812, fasc. III (București 1909).
- Sturza, Colescu 1900:** D.A. Sturza, C. Colescu, Acte și documente referitoare la istoria Renașterii României (București 1900).
- Tomuleț 2002:** V. Tomuleț, Politica comercial-vamală a țarismului în Basarabia și influența ei asupra constituirii burgheziei comerciale. Documente inedite din arhivele Rusiei, Ucrainei și Republicii Moldova (Chișinău 2002).
- Tomuleț 2011:** V. Tomuleț, Basarabia în epoca modernă (1812-1918) (Instituții, regulamente, termeni), vol. I-III (Chișinău 2011).
- Urechia 1902:** V.A. Urechia, Istoria românilor (București 1902).
- Ерошкин 1981:** Н.П. Ерошкин, Крепостническое самодержавие и его политические институты (Первая половина XIX века) (Москва 1981).
- Золотников 1966:** М.Ф. Золотников, Континентальная блокада и Россия (Москва-Ленинград 1966).
- Кочергин 1911:** В.А. Кочергин, Наброски по истории города Дубоссар и прилежащего Поднепровья (Херсонской губернии) (1648-1870) (Одесса 1911).
- Подградская 1991:** Е.М. Подградская, Экономические связи Молдовы со странами центральной и восточной Европы в XVI-XVII (Кишинев 1991).
- ПСЗРИ 1830а:** Полное Собрание Законов Российской Империй, Собр. I, т. XXIII, 1789-1796, №17373 (Санкт Петербург 1830).
- ПСЗРИ 1830б:** Полное Собрание Законов Российской Империй, Собр. I, т. XXIII, 1789-1796, №17387 (Санкт Петербург 1830).
- ПСЗРИ 1830с:** Полное Собрание Законов Российской Империй, Собр. I, т. XXIII, 1789-1796, №17300 (Санкт Петербург 1830).
- ПСЗРИ 1830д:** Полное Собрание Законов Российской Империй, Собр. I, т. XXVII, 1802-1803, №20887 (Санкт Петербург 1830).
- ПСЗРИ 1830е:** Полное Собрание Законов Российской Империй, Собр. I, т. XXVIII, 1804-1805, №21196 (Санкт Петербург 1830).
- Сафонов 1988:** М.М. Сафонов, Проблема реформ в правительственной политике России на рубеже XVIII и XIX вв. (Ленинград 1988).
- Семенова 1959:** И.В. Семенова, Новые данные о торговых связях России с Дунайскими княжествами на рубеже XVIII-XIX вв. В сб.: Ученые записки ИИ МФ АН СССР, т. 1/10 (Кишинев 1959), 179-197.
- Скальковский 1836:** А. Скальковский, Хронологическое обозрение истории Новороссийского края, ч. 1 (1731-1796) (Одесса 1836).

Aspects of economic relations between the Russian Empire and the Principality of Moldova in the late 18th - early 19th centuries

Abstract

At the end of the 18th - early 19th centuries, the trade relations between the Principality of Moldova and the Russian Empire were determined by a number of new features that represent a new stage in the development of economic relations between the countries. Intensification of trade relations between the Principality of Moldova and Russia was achieved with the signing of the Treaty of Kuchuk Kainarji. Russian freedom of navigation and trade on the Danube and the Black Sea led to a weakening of the tercentennial Ottoman monopoly in the Romanian principalities, contributing to the development of foreign trade with Russia, Austria and other European countries.

Аспекты экономических связей Российской империи и Молдавского княжества в конце XVIII - начале XIX веков

Резюме

В конце XVIII - начале XIX века в торговых отношениях между Российской Империей и Молдавским княжеством определился ряд новых возможностей, что представляло собой новый этап в развитии экономических связей между государствами. Интенсификация торговых связей между Молдавским княжеством и Россией была достигнута с подписанием Кучук-Кайнарджийского мира. Свобода русского судоходства и торговли на Дунае и Черном море привела к ослаблению трехсотлетней османской монополии в румынских княжествах, способствуя развитию внешней торговли с Россией, Австрией и другими европейскими странами.

28.01.2013

Irina Cereș, Universitatea de Stat din Moldova, str. A. Mateevici, 60, MD-2009 Chișinău, Republica Moldova